

Sosial dəstək sınıq könüllərin məlhəmidir

Gerçəkləşdirilən layihələr qollara güc, dizlərə taqət, köməksiz ailələrə rifah gətirir

Prezident İlham Əliyevin sosial müdafiə sahəsinə diqqət və qayğısı əlilliyi olan şəxslərin sosial təminatı, tibbi-sosial reabilitasiyası və cəmiyyətə integrasiyası sahəsində dövlət siyasətinin ildən-ilə güclənməsinə imkan verir. Ölkəmizdə BMT-nin “Əlilliyi olan şəxslərin hüquqlarına dair Konvensiya”sından irəli gələn öhdəliklərin icrası sahəsində müvafiq işlər aparılır. Bu kateqoriyadan olan şəxslər dövlətin xüsusi diqqət və qayğısı ilə əhatə olunublar.

Əmək və Əhalinin Sosial Müdafiəsi Nazirliyi tərəfindən əlilliyi olan şəxslər aylıq pensiya və ya sosial müavinət alırlar. **Nazirlik yanında İctimai şuranın üzvü Rey Qasimov** XQ-yə bildirdi ki, ölkəmizdə orta aylıq pensiya hazırda 593 manat, əlilliyə görə aylıq müavinət dərəcələr üzrə müvafiq olaraq 300, 250 və 180 manatdır. Müharibə, hərbi xidmət vəzifələrini yerinə yetirməklə və digər xüsusi səbəblərlə əlaqədar əlilliyi olan şəxslər aylıq pensiya və ya aylıq sosial müavinətlə yanaşı, Prezidentin aylıq təqaüdü (I dərəcə üzrə 600 manat, II dərəcə üzrə 500 manat, III dərəcə üzrə 400 manat) ilə də təmin edilirlər. Müharibə ilə əlaqədar əlilliyi olan şəxslərə əlillik dərəcələrinə uyğun olaraq sığorta ödənişi (I dərəcə 8800 manat, II dərəcə 6600 manat, III dərəcə 4400 manat) də verilir.

Eyni zamanda, orqanizmin funksiyalarının 81-100 faiz pozulmasına görə (I dərəcə) əlilliyi olan şəxslər aylıq pensiya və ya aylıq sosial müavinətlə yanaşı, Prezidentin aylıq təqaüdü (250 manat, onlardan I dərəcə gözdən əlilliyi olanlar 30 manat) ilə də təmin edilirlər. Belə əlilliyi olan şəxslərə və əlilliyi olan uşaqlara qulluq edənlərə də Prezidentin aylıq təqaüdü (120 manat) verilir. Son 7 ildə icra olunan 5 sosial islahat paketi nəticəsində minimum pensiyada 3 dəfəyə yaxın, orta aylıq pensiyada 2,6 dəfə, müavinət və təqaüd ödənişlərində 5 dəfə artım olub. Şəhid ailələri ilə yanaşı, müharibə ilə əlaqədar əlilliyi olan şəxslər də dövlət tərəfindən mənzillə təmin edilir-lər.

Ötən dövrdə şəhid ailələrinə və müharibə ilə əlaqədar əlilliyi olan şəxslərə 16 min mənzil, müharibə ilə əlaqədar əlilliyi olan şəxslərə 7,7 min avtomobil verilib.

Əlilliyi olan şəxslərin və digər həssas qrupların yaradıcı potensialının inkişaf etdirilməsi daim diqqətdə saxlanılır. Birinci vitse-prezident Mehriban Əliyevanın təşəbbüsü ilə yaradılmış DOST İnküziv İnkişaf və Yaradıcılıq Mərkəzi bu sahədə mühüm rola malikdir. 2021-ci ildə açılmış mərkəzdə və sonralar İsmayilli və Bərdədə yaradılan filiallarında ötən dövrdə həssas qruplara aid 920 nəfərdən çox şəxsə xidmət göstərilib.

Bu müəssisə Cənubi Qafqazda ilk və ən böyük inküziv yaradıcılıq və inkişaf məkanıdır. Mərkəz və filiallarında həssas qruplara aid şəxslərin təlimlər vasitəsilə yaradıcı potensialı, bacarıqları inkişaf etdirilir, həmçinin onların cəmiyyətə integrasiyasına dəstək göstərilir. Hazırda mərkəz və filiallarında 274 benefisiar 14 müxtəlif fəaliyyət istiqaməti üzrə təlimlərdə iştirak edərək bacarıqlarını inkişaf etdirir.

Heydər Əliyev Fondunun sosial layihələrindən biri kimi ötən dövrdə Naxçıvan, Gəncə və Yevlaxda əlilliyi olan şəxslərin İKT vasitəsilə məlumat əldə etmək və biliklərini artırmaq üçün regional informasiya mərkəzləri də yaradılıb. Əlilliyi olan şəxslərin və uşaqların yaradıcılıq nümunələrindən ibarət satış-sərgi tədbirləri də mütəmadi təşkil olunur.

Əmək və Əhalinin Sosial Müdafiəsi Nazirliyinin tabeliyində Sosial Xidmətlər Agentliyinin Əlilliyi olan şəxslərin Peşə-əmək Reabilitasiyası Mərkəzi də fəaliyyət göstərir ki, burada əlilliyi olan gənclər müxtəlif peşələr üzrə hazırlıq kurslarında bilik və bacarıqlara yiyələnirlər. Həmçinin mərkəzdə sosial reabilitasiya xidmətlərinə, müxtəlif təlimlərə, boccia və digər idman növləri üzrə məşqlərə cəlb edilirlər. Mərkəzə qəbul olunanlar burada dövlət hesabına yataqxana və yeməklə də təmin olunurlar.

Son illər ölkəmizdə müasir reabilitasiya mərkəzləri istifadəyə verilib, həmçinin bu sahədə qabaqcıl dünya təcrübəsinə uyğun yeni xidmətlər tətbiq olunur. 2018-2025-ci illərdə reabilitasiya xidməti göstərilən əlilliyi olan şəxslərin illik sayı 12 dəfəyədək artaraq 142 minə çatıb. Əlilliyi olan şəxslərə dövlət büdcəsi hesabına verətilən reabilitasiya vasitələri növlərinin sayı da son illərdə 4 dəfəyə yaxın artırılaraq 130-a çatdırılıb. Dövlət büdcəsi hesabına bu kateqoriyaya aid şəxslərə təqdim edilən reabilitasiya vasitələrinin illik sayı 2018-ci ilə nisbətən 6 dəfə artaraq ötən il 212 minə çatıb.

Ölkəmizdə əlilliyi olan şəxslərin yüksək texnologiyalı son nəsil protezlərlə təminatı da həyata keçirilir. Aprel döyüş-

Ötən il bu altsistemdə tətbiq edilmiş süni intellekt əsaslı funksionallıq tibbi göndərişlərdə mətn analizinin aparılması-na, qərarvermə üçün əhəmiyyətli göstəricilərin avtomatik müəyyənləşdirilməsinə və s. imkan yaradıb. Bu texnoloji həll həmçinin sui-istifadə hallarına səbəb ola

bilən həssas və riskli məlumatların avtomatik aşkarlanmasını təmin edərək nəzarət mexanizmlərini gücləndirib. Nəticədə, subyektiv yanaşmaların və potensial yanlışlıqların minimuma endirilməsi istiqamətində mühüm addım atılıb.

Hazırda isə əlilliyin qiymətləndirilməsi sistemində süni intellekt texnologiyalarının tətbiqi çərçivəsində tibbi-sosial məlumatların dərin təhlili, çoxmənbəli informasiya bazalarının integrasiyası, sənədlərin avtomatlaşdırılmış emalı və risk əsaslı qiymətləndirmə mexanizmlərinin daha da təkmilləşdirilməsi nəzərdə tutulub. Nəticədə, qiymətləndirmə zamanı qərarvermə prosesində həm sürət, həm də dəqiqlik əhəmiyyətli dərəcədə artacaq. Eyni zamanda, süni intellekt alətlərinin tətbiqi bu prosesdə vahid standartları formalaşdıracaq və məlumatların sistemli şəkildə analizinə, mümkün uyğunsuzluqların operativ aşkarlanmasına imkan verəcəkdir.

Onu da qeyd etmək ki, 2022-ci il iyulun 1-dən ölkəmizdə əlillik sahəsində qabaqcıl dünya təcrübəsinə uyğun fundamental islahat olan yeni “Əlilliyin müəyyən olunması meyarları” tətbiq olunur. Həmin vaxtdan əlilliyinin qiymətləndirilməsi insanın həyat fəaliyyətinin 7 əsas kateqoriya (özünəqulluq, sərbəst hərəkətmə, istiqamətseçmə, ünsiyyət, davranışına nəzarətmə, öyrənmə, əmək fəaliyyəti) üzrə məhdudlaşma faizlərinin müəyyən olunması əsasında həyata keçirilir.

Əlilliyi olan şəxslərin sosial müdafiəsi, reabilitasiyası və cəmiyyətə integrasiyası tədbirləri ilə yanaşı, onların məşğulluğunun təminatı istiqamətində də işlər aparılır. Bu işlərin davamı olaraq, Əmək və Əhalinin Sosial Müdafiəsi Nazirliyinin tabeliyində Dövlət Məşğulluq Agentliyi 2025-ci ildə əlilliyi olan daha 5800 şəxsi işlə təmin edib. Özünüməşğulluq proqramının icrasında digər həssas qruplar kimi, əlilliyi olan şəxslərə də üstünlük verilir.

2025-ci ildə agentlik tərəfindən əlilliyi olan 1300-ə yaxın şəxs üçün proqram çərçivəsində kiçik ailə təsərrüfatları yaradılıb. Agentlik tərəfindən Azərbaycan Karlar Cəmiyyəti, Gözdən Əlilliyi olan Şəxslər Cəmiyyəti, digər müxtəlif təşkilatlar, ictimai birliklər və işəgötürənlərlə əməkdaşlıq edilməklə əlilliyi olan şəxslər üçün peşə hazırlığı kursları təşkil olunur. Ötən il bu kateqoriyadan olan 500-dək şəxs peşə

lərində yaralanmış hərbiçilərimiz Heydər Əliyev Fondunun layihəsi çərçivəsində qısa zaman ərzində Almaniya, İslandiya, İngiltərənin müasir protez istehsalçıları kimi tanınan şirkətlərinin yüksək texnologiyalı məhsulları ilə təmin olunublar. Möhtəşəm Zəfərimizlə başa çatın Vətən müharibəsindən sonra da Əmək və Əhalinin Sosial Müdafiəsi Nazirliyi tərəfindən 500-dən çox hərbiçimizin 621 yüksək texnologiyalı protezlə təminatı həyata keçirilib.

Rey Qasimov daha sonra qeyd etdi ki, Əmək və Əhalinin Sosial Müdafiəsi Nazirliyinin fəaliyyət sahələrində son illər

geniş elektronlaşma proqramı icra olunub. O cümlədən əlilliyin qiymətləndirilməsi mexanizmi də son illər elektron texnologiyalar əsasında qurulub. Yəni şəxsin əlilliyini qiymətləndirilməsi onunla bağlı “Əlillik” altsisteminə daxil edilmiş göndərişdəki məlumatlar əsasında aparılır.

kurslarına cəlb olunub. Kursları uğurla başa vurmuş şəxslərin işlə təminatına da dəstək göstərilib.

Mustafa KAMAL
XQ